

ШМИГОЛЬ Ю. Ю., здобувач вищої освіти (СВО бакалавр)

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

**ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ПОЛЕ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ»
В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКОВІ РЕГІОНУ**

На межі ХХ-ХХІ ст.ст. відбулося інтенсивне поширення глобалізаційних процесів, у результаті чого трансформації торкнулися політичних і соціально-економічних систем різних рівнів, різних сфер буття людей, що вплинуло на зміну їхнього світосприйняття. Основними тенденціями культурної глобалізації, як складової соціально-економічної і політичної, та однієї з детермінант розвитку сучасного суспільства, стала, з одного боку, універсалізація культурного середовища, цифровізація соціокультурної сфери, з іншого – перегляд соціокультурних цінностей. Таке породило проблему розмивання індивідуальних рис окремої людини, втрати ідентичності етнічними групами, культурами, націями і народностями, регіонами, водночас сприяючи активізації національних рухів, актуалізації збереження локальних культур.

Негативні наслідки глобалізації, спровоковані нею світоглядна та ціннісна кризи стимулювали усвідомлення того, що для суспільств та людини нагальною є необхідність підтримки традицій, передачі міжпоколінного культурного досвіду, укріплення потреби і відчуття належності до культури свого регіону, своєї соціальної спільноти.

Вважаємо, що одним із культурних та соціально-економічних інститутів, який здатен задовольнити індивідуальні і суспільні потреби у належності до культури свого регіону, є музей. Інтеграційні процеси, глобалізація формують умови і характер взаємодії музею і людини, музею і суспільства, музею і регіону, музею і країни, адже музей залишається тією установою, яка здатна зберегти і передати прийдешнім поколінням

матеріальні цінності краю і дух епох, що супроводжував історію його розвитку.

Сучасній Полтавській області притаманний багатий культурний та соціально-економічний ландшафт, який наповнений своєрідними, унікальними матеріальними і духовними пам'ятками. Вони мають значення не лише для жителів регіону, але є вагомими для всесвітньої спадщини, оскільки формувався цей комплекс упродовж тисячоліть, епох і накопичив історію становлення та розвитку соціально-економічної культури великої кількості людей, їхніх груп, соціальних спільнот.

Суттєву роль у соціально-економічному розвитку Полтавського регіону відіграє Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви». Так, упродовж 2020 р. колективом Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви» була проведена значна науково-дослідницька, експозиційна, виставкова, культурно-просвітницька, господарська роботи. Усього за 2020 р. музей історії Полтавської битви відвідало 11948 туристів (із них учнів та студентів – 2704 особи) із тридцяти країн світу: Європи, Півн. Америки, Азії, Австралії, сорока шести міст України, чотирнадцяти міст та районних центрів Полтавської області, трьох сіл Полтавщини. На пільгових умовах музей відвідало 1782 особи. За 2014 по 2020 рік музей загалом відвідали 220301 туристів із різних куточків України і світу. Лише у 2020 р. було проведено 696 екскурсій, із них 61 екскурсія для дітей, 12 іноземною мовою (англійською), 58 аудіоекскурсій, 34 пільгових екскурсій. Спецрахунок музею ДІКЗ «Поле Полтавської битви» було поповнено на суму 333831 грн.

Через оголошену ВООЗ пандемію COVID-19 2020 рік видався не активним з точки зору відвідуваності ДІКЗ «Поле Полтавської битви». Тому увага працівників музею була зосереджена на такому: протягом 2020

року було проведено низку невідкладних робіт щодо поліпшення стану будівлі і матеріальної бази музею. Здійснено поточний ремонт підлоги експозиційних залів № 4 (площа 40,2 кв. м), № 1 (площа 56,2 кв. м), № 9 (площа 55,6 кв. м) на суму 183465,06 грн. Здійснено реекспозицію зали № 9 «На терезах часу» на суму 154348,00 грн., для експозиції додатково придбано предмети на суму 32232,08 грн. Із загального фонду фінансування придбано навісне пристосування до трактора – мульчувач на суму 75000,00 грн. Проведено капітальний ремонт автомобіля (35150,00 грн.). Придбано велосипед для організації та проведення велоеккурсій історичними місцями поля Полтавської битви (9880,00 грн.). Замінено стару сантехніку у туалетних приміщеннях закладу (9958,50 грн.). Придбано розкладні стільці для проведення масових заходів (9875,00 грн.). Для господарського відділу придбано бензокоси (19998, 00 грн.), автономну електростанцію (19900,00 грн.). Здійснено роботи з упорядкування, розчищення від порослі історичного поля Полтавської битви, вирівнювання ландшафту, корчування пнів шляхом закупівлі послуги спеціалізованих будівельних механізмів на суму 32412,00 грн. [1].

Модернізовано систему відеоспостереження музею історії Полтавської битви, посилено сигнал Wi-Fi мережі закладу (послуги здійснено на суму 26608,00 грн. грн.). Проведено реставрацію двох музейних предметів на базі Харківської філії Науково-дослідного реставраційного центру України на суму 19998,00 грн.

Заповідником чимало заходів реалізовано в рамках Міської програми розвитку культури та мистецтва міста Полтави на 2020-2024 роки (затверджений кошторис становив 450000 грн.) [2]. У січні за участю істориків міста, краєзнавців, музейників проведено засідання 10-го ювілейного наукового круглого столу, присвяченого пам'яті фундатора музею Івана Павловського. Захід профінансовано у сумі 4838 грн., а в жовтні в рамках заходів до Дня українського козацтва презентовано

другий випуск збірника наукових матеріалів за матеріалами роботи круглих столів протягом 2015–2020 років (130 примірників на суму 42380 грн.). Протягом лютого-березня в рамках акції «Школяр у музеї» проведено тематичні інтерактивні уроки для учнів 8-х класів полтавських шкіл «Велика Північна війна на Полтавщині. Полтавська битва». В акції взяли участь 499 учнів та 32 вчителів із семи полтавських шкіл, для них проведено 21 урок і 10 екскурсій по місту.

Транспортне перевезення школярів і забезпечення їх канцтоварами під час заходу становило загалом 19993,58 грн. До 311-х роковин Полтавської битви презентовано проєкт «Віртуальна реальність із зануренням у події Полтавської битви в музейному просторі». Вартість розроблення програмного забезпечення і спеціальне обладнання становить 130000,00 грн. У рамках промоції заходів (витрачено 10160,00 грн.) підготовлено і проведено презентацію нового екскурсійного маршруту «Велика Північна війна на Полтавщині» (Рублівка – Котельва – Михайлівка – Опішне – Великі Будища – Диканька – Сем'янівка) спільно з Полтавською регіональною громадською організацією «Обласний туристичний кластер» та ГО «ВелоПолтава». Замовлено й виготовлено уніфіковані банери для музейних закладів міста з метою участі у масових заходах (4800,00 грн.). Здійснено підготовку й організацію вручення щорічної міської премії імені Самійла Величка (вартість виготовлення пам'ятних медалей і дипломів – 18740 грн.). З метою застосування в експозиції музею сучасних інформаційних технологій, зокрема запровадження QR-кодів, оновлення текстів аудіоекскурсій, здійснено переклади спеціальних текстів англійською, німецькою, французькою, польською мовами (вартість послуги з перекладу становить 11360,00 грн.). Для підтримки належного температурно-вологісного режиму в експозиції придбано зволожувачі повітря на суму 10336,80 грн. Всього з фонду

Міської програми розвитку культури та мистецтва міста Полтави на 2020-2024 роки було витрачено 242271,58 грн. грн. [1].

Слід зазначити, що не всі заплановані в рамках програми заходи були виконані через пандемію COVID-19. Так, не було проведено масові заходи: історичний фестиваль «Полтавська битва: українська історія», проєкт «Відомі історики на полі Полтавської битви», тематична фондова виставка до Дня Збройних сил України, прийоми іноземних делегацій Товариства військової історії Швеції (SMB), Грузії та Німеччини. Через об'єктивні причини не вдалося створити відеоролик «Облога фортеці Полтава 1709 року». Тому в другому півріччі фінансування заходів було зменшене на 207700 грн.

Таким чином, щорічно десятки тисяч громадян України, іноземних туристів, прагнучи збагатити свої знання, розширити кругозір подорожують Україною. Місія музеїв у цьому процесі є надважливою. Одним із найпопулярніших і найвідвідуваніших музеїв Полтавського регіону є ДКЗ «Поле Полтавської битви».

Місія регіонального музею в епоху глобалізації у новому ХХІ ст. полягає, насамперед, у формуванні ідентичності жителів області, позитивного вигляду місцевості у туристів з метою збереження унікальності як локальної, так і світової історії. Особливо це стосується ДКЗ «Поле Полтавської битви», який виконує подвійну місію: об'єднання та актуалізації культурної спадщини того періоду з водночас соціально-економічною ідентифікацією населення Полтавщини і її території).

ЛІТЕРАТУРА

1. Річний звіт за 2020 рік ДКЗ «Поле Полтавської Битви». Звітна документація Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської Битви. Полтава, 2021 р. 125 с.
2. Про затвердження Міської програми розвитку культури та мистецтва міста Полтава на 2020-2024 роки. Рішення Полтавської міської ради від 20 грудня 2019 року. URL : <https://i1.poltava.to/uploads/2020/01/2020-01-07/programa-poltava-kultura-2020-2024.pdf>